

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง กทม.

เรื่อง

บทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

The Roles of the Farmer Housewives in Amphur Trakarnphutphon,
Ubonratchathanee Province.

โดย

นางสาวลาวัล สืบภา

ได้รับการตรวจและอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร

วท.บ. (พัฒนาการเกษตร)

เมื่อวันที่ 8 เดือน 10 ค.ศ. 2536

ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

Sow 8 10.10.36

(ดร.สุรพล เศรษฐบุตร)

กรรมการปัญหาพิเศษ

Om 15.10.36

(อาจารย์ เอนก บุญอิน)

กรรมการปัญหาพิเศษ

Om 15.11.36

(ผศ.สุกสมบุรณ์ อังรัตนาก)

หัวหน้าภาควิชา

Om 15.11.36

(อาจารย์ สอนง นิลเพชร)

รพ.

2851

2535

14234

เรื่อง

บทบาทของของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
The Roles of the Farmer Housewives in Amphur Trakarnphutphon,
Ubonratchathanee Province.

โดย
นางสาวลาวัลย์ สีนภา

เสนอ

ภาควิชาเทคนิคเกษตร

คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง กทม.

เพื่อความร่วมมือแห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พัฒนการเกษตร)

พ.ศ. 2536

ร/พ.
๑๒๘๖
๒๕๓๖

เลขหมู่.....
เลขทะเบียน..... 96230
รับเรื่องปี - 2 JUN 2000

เรื่อง : บทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัด
อุบลราชธานี
โดย : นางสาวลาวัลย์ สืบภา
ชื่อปริญญา : ศึกษาศาสตรบัณฑิต (พัฒนาการเกษตร)
สาขาวิชาเอก : พัฒนาการเกษตร
ประธานกรรมการปัญหาพิเศษ

(ดร.สุรพล เศรษฐบุตร)

8 / 12.0 / 36

แม่บ้านเกษตรกรนับว่าเป็นบุคคลสำคัญและมีบทบาทสำคัญมากในครอบครัว โดยเฉพาะอาชีพทางการเกษตร น่าจะมีการส่งเสริมและมองเห็นความสำคัญของแม่บ้านในการฝึกอบรมให้ความรู้ต่อไป งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร ศึกษาบทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในด้านต่างๆและเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร

กลุ่มตัวอย่างของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ แม่บ้านเกษตรกร 154 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละและการหาค่าพิสัย

จากการศึกษาพบว่าแม่บ้านเกษตรกรมีอายุอยู่ระหว่าง 35-42 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มีสถานภาพสมรสคือแต่งงานอยู่ด้วยกัน จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 5-7 คน อาชีพหลักคือการทำเกษตรกรรม มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 27.18 ไร่ พื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง มีหนี้สินในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 13,388 บาท

บทบาททางด้านเศรษฐกิจ แม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทในการทำงานเกษตร ทางด้าน การผลิตพืช การผลิตสัตว์และทางด้านธุรกิจ

บทบาททางสังคม แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร มีบทบาท เป็นสมาชิกกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มคือ การกู้เงิน การกู้ยืมปุ๋ย และหัตถกรรมจักสาน แม่บ้านให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในหมู่บ้าน กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา การใช้สิทธิ เช่น การเลือกผู้นำหมู่บ้านและการ เลือกผู้แทนราษฎร ด้านการพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ประมาณ 1 ครั้ง/เดือน มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับหัตถกรรม อาหารและการแปรรูปอาหาร และการทำการเกษตรต่างๆ แม่บ้านจะรับข่าวสารทางการเกษตรจากรายการทีวีทางการเกษตร

บทบาททางด้าน การตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ การวางแผนการผลิต การคัดเลือก/ซื้อ พันธุ์สัตว์ การเลือกใช้ปุ๋ย การขายผลผลิต การหาลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการ เกษตร การขอกู้เงิน การจ้างแรงงานเพื่อการเกษตร การศึกษาของบุตร และการเข้าร่วม กิจกรรมต่างๆของชุมชน แม่บ้านจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งหมด สมาชิกกลุ่มมีปัญหาทางด้าน สมาชิก สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่ม ปัญหาทางด้านคณะกรรมการคือคณะกรรมการ ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน ปัญหาทางด้านเงินทุน หาแหล่งเงินกู้ไม่ได้ ทางด้านการจัดการ ภายในกลุ่ม ฝ่ายจัดการขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพของผลผลิต ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นสมาชิกจะช่วยเหลือ กันแก้ปัญหา และยังมีปัญหาการขาดแคลนน้ำ การจำหน่ายผลผลิต งานส่งเสริมการเกษตรจะประสบ ผลสำเร็จได้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งตัวแม่บ้านเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการฝึกอบรมทางด้านอาชีพต่างๆให้กับแม่บ้านเกษตรกร ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุนในการ ประ กอบกิจกรรมต่างๆรวมทั้งหาลาดจำหน่ายผลผลิตให้ ทางด้านคณะกรรมการดำเนินงานกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรควรมีการฝึกอบรมและพาไปศึกษางานจากกลุ่มอื่นๆเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และเมื่อเสร็จสิ้นงานแล้วควรมีการให้รางวัลสินน้ำใจแก่เขาเพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีก็เพราะได้รับความช่วยเหลือจากหลายๆ ท่านที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ ดร.สุรพล เศรษฐบุตร ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ได้กรุณาชี้แนะแนวทางมาตั้งแต่นั้น รวมทั้งอาจารย์เอนก บุญสิน ผศ.ศุภสมบุรณ์ อังรัตนากร ที่ช่วยทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการปัญหาพิเศษโดยให้ความช่วยเหลือในการตรวจแก้ไข ข้าพเจ้าใคร่ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร เกษตรตำบล เจ้าหน้าที่บริหารงานสหกรณ์ และ เจ้าหน้าที่บริหารงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ที่ได้ช่วยเหลือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับแม่บ้านเกษตรกรและช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษา ตลอดจนแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ที่สละเวลาอันมีค่าให้ข้อมูลในครั้งนี้ และสุดท้ายข้าพเจ้าต้องขอกราบขอบพระคุณ พ่อ แม่ ซึ่งเป็นผู้ให้กำเนิด และผลักดันให้ข้าพเจ้าทำการศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ลาวัล สืบภา

8 มีนาคม 2536

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(1)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์	3
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	4
บทความทางวิชาการ	4
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	9
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	9
เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการศึกษา	12
การวิเคราะห์ข้อมูล	13
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	14
บทที่ 4 ผลการศึกษา	15
สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร	15
บทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ	24
ปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร	43
บทที่ 5 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	47
สรุปผลการศึกษา	47
ข้อเสนอแนะ	50
เอกสารอ้างอิง	52
ภาคผนวก	53

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงการกระจายของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา	11
2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร	18
3 บทบาทในการทำงานของแม่บ้านเกษตรกร	24
4 บทบาททางด้านการผลิตพืช	25
5 บทบาททางด้านการเลี้ยงสัตว์	27
6 บทบาทของแม่บ้านเกษตรกรด้านธุรกิจ	29
7 สภาพการเข้าร่วมกลุ่มทางการเกษตร	31
8 บทบาทในการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม	33
9 แสดงการพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	34
10 การรับข่าวสารทางการเกษตรของแม่บ้านเกษตรกร	36
11 บทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆในการวางแผนการผลิต การเลือกใช้พันธุ์พืชของแม่บ้านเกษตรกร	39
12 บทบาทการตัดสินใจในการคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์การเลือกใช้อุปกรณ์ การเลือกใช้อุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์ และการขายผลผลิตของ แม่บ้านเกษตรกร	40
13 บทบาทการตัดสินใจในการหาตลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดซื้อ อุปกรณ์ทางการเกษตร การขอกู้เงิน การจ้างแรงงานเพื่อ การเกษตร การศึกษาของบุตรและการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนของแม่บ้านเกษตรกร	41
14 ปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร	44
15 แสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกร	46

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา

อำเภอตระการพืชผล เป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่ 915,625 ไร่ หรือ 1,465 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงลาดเอียงจากทิศเหนือสู่ทิศใต้ ลักษณะดินส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย ลำน้ำที่ไหลผ่านอำเภอตระการพืชผลจะเป็นลำน้ำเล็ก ในช่วงฤดูร้อนลำน้ำบางสายน้ำจะลดลงจนขาดตอนเป็นช่วงๆไปบางสายแห้งขอด จึงเกิดปัญหาในการเพาะปลูก ทางด้านการปกครอง แบ่งเป็น 20 ตำบล จำนวน 207 หมู่บ้าน สภาพสังคมในท้องที่อำเภอตระการพืชผลมีลักษณะเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาซึ่งเป็นเกษตรกรรมในครัวเรือน ลักษณะเกษตรกรในครัวเรือนจะอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วย พ่อบ้านเกษตรกร ภรรยา บุตร ปู่ ย่า ตา ยาย จะอาศัยทำกินในบริเวณเดียวกัน ลักษณะการประกอบอาชีพโดยอาชีพสำคัญ คือ การทำนาใช้แรงงานภายในครอบครัวสมาชิกภายในบ้านทุกคนต้องช่วยกันทำงาน รับผิดชอบการทำงานร่วมกัน การทำนาทำได้ปีละครั้งเท่านั้นเนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงเกิดปัญหาในฤดูแล้งตั้งที่กล่าวมาแล้ว สำหรับแม่บ้านเกษตรกรต้องทำงานทั้งใน ไร่-นา และงานครัวเรือน มีบทบาทในการผลิตทางการเกษตรและจัดการเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคมในครัวเรือนที่สำคัญที่สุด เช่น การหาอาหาร การจัดการบ้านเรือน การวางแผนครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งช่วยพ่อบ้านเกษตรกรตัดสินใจในเรื่องต่างๆ จึงนับว่าแม่บ้านเกษตรกรเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญมากคนหนึ่งในครอบครัว

งานส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จะเน้นโดยเฉพาะเพศชายหรือพ่อบ้านเกษตรกร สำหรับงานส่งเสริมเกี่ยวกับแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล โดยจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรในบางตำบล แต่ยังไม่ครอบคลุมหรือไม่กระจายทั่วถึง แม่บ้านเกษตรกรซึ่งใช้ทั้ง

ร่างกายแข็งแรง ความรู้ประสบการณ์ในการทำหน้าที่ของตนซึ่งการหาเวลาไปแสวงหาความรู้ นอกบ้านเป็นเรื่องที่กระทำได้ยาก รัฐจึงควรจัดบริการความรู้เกี่ยวกับแม่บ้านให้ทั่วถึงโดย เน้น การเชื่อมสัมพันธ์กับการผลิตกรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาการผลิตและการพัฒนาชีวิตควบ คู่ไปด้วยกันซึ่งที่แท้จริงแล้วแม่บ้านเกษตรกรเป็นกำลังสำคัญในการส่งเสริมการเกษตร จึง เห็นสมควรศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในด้านต่างๆตลอดจนการตัดสินใจและปัญหาที่แม่ บ้านเกษตรกรประสบอยู่ในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางใน การวางแผน และดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำหรับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการของแม่บ้าน เกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และ บทบาทด้านการตัดสินใจใน กิจกรรมต่างๆ ของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร ในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
2. ทำให้ทราบถึงบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรด้านเศรษฐกิจ สังคม และ ด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

3. เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์รวมทั้งเป็นแนวทางดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตรกรในการพัฒนาบทบาทและกิจกรรมกลุ่มของแม่บ้านเกษตรกร และแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ให้เหมาะสมต่อไป

ขอบเขตการศึกษา

การทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ทำการศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) ซึ่งได้กำหนดขอบเขตในการศึกษา โดยทำการศึกษถึงบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2536 โดยใช้วิธีสัมภาษณ์กับแม่บ้านเกษตรกร ตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 154 ราย

นิยามศัพท์

แม่บ้านเกษตรกร หมายถึง ภรรยาของเกษตรกรหรือบุตรหลานหญิงของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร, กลุ่ม ธ.ก.ส. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

อาชีพหลัก หมายถึง อาชีพที่ทำอยู่เป็นประจำและทำรายได้อีกให้กับครอบครัวเป็นประจำ ปริมาณของรายได้มากกว่ารายได้จากอาชีพอื่น

สมาชิกกลุ่ม หมายถึง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร เช่น กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มสตรี กลุ่มสหกรณ์การเกษตร

บทบาททางเศรษฐกิจ หมายถึง กิจกรรมที่แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมเพื่อความ
กินดีอยู่ดีของครอบครัว เช่น เกี่ยวกับอาชีพหลัก อาชีพรอง รายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว
การผลิตอาหารจำหน่าย การตลาด การกู้เงิน การบริการเพื่อชลประทาน การผลิต
พืช การผลิตสัตว์ เป็นต้น

บทบาททางด้านสังคม หมายถึง กิจกรรมที่แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมทั้งภายใน
ครอบครัวและชุมชน เช่น เกี่ยวกับการร่วมกลุ่ม ประเพณี กีฬา ฯลฯ

บทบาททางด้านการตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจต่าง ๆ ในกิจกรรมต่าง ๆ
ที่แม่บ้านเกษตรกรได้มีส่วนในการตัดสินใจ

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การตรวจเอกสาร แบ่งออกได้ 2 ส่วน คือ

1. บทความทางวิชาการ
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. บทความทางวิชาการ

วิรัช คงคะจันทร์ (2524) กล่าวว่า สตรีในชนบท จะมีจำนวนของผู้ไม่รู้หนังสือมากกว่าผู้ชาย โครงการที่สอนให้คนรู้หนังสือ ส่วนใหญ่ก็มุ่งเฉพาะแก่ผู้ชาย สตรีในชนบทส่วนใหญ่ต้องเลี้ยงลูก และขาดอาหาร ทั้งนี้เนื่องจากตั้งครรถ์บ่อยครั้ง การเลี้ยงลูกด้วยนมตนเองและการมีลูกติดๆ กันโดยไม่มีวันเวลาว่างเว้น จึงทำให้สุขภาพทั้งแม่และเด็กไม่ดีเท่าที่ควร กิจกรรมทางการเกษตรส่วนใหญ่ สตรีในชนบทได้มีส่วนร่วมกระทำอยู่ด้วยภายในวัฏจักรของครอบครัวทั้งสิ้น แต่ไม่ได้รับการยอมรับ โดยมีค่าเป็นเงินเป็นทอง ทั้งนี้เพราะว่าสตรีไม่ได้รับการตอบแทนใดๆ จากกิจกรรมดังกล่าวเลย ดังนั้นความช่วยเหลือของสตรีไม่ได้รับการพิจารณา ไม่ว่าจะเป็นโครงการที่จะเพิ่มผลผลิตก็ตาม ทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดงานส่งเสริมและฝึกอบรมสำหรับสตรีในการเพิ่มความรู้ และทักษะในการทำการเกษตรสมัยใหม่ ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของสหกรณ์และระบบสินเชื่อการเกษตร การแปรรูปอาหารและการตลาด

เทพ พงษ์พานิช (2527 : 104-106) กล่าวว่า งานพัฒนากิจกรรมต่างๆ สำหรับสตรีในชนบท เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องพิจารณาว่าเป็นงานหนึ่งของการส่งเสริม

การเกษตรควบคู่กันไปด้วย สตรีเป็นบุคคลสำคัญและมีอิทธิพลสูงมากเพราะบทบาทของเธอก่อนหน้านั้นไม่เพียงแต่จะเป็นภรรยา แม่ของลูกและครอบครัว แม่บ้านเท่านั้นบางครั้งเขาก็เป็นเกษตรกรปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่ดูแลภายในครัวเรือนด้วยโดยเฉพาะการกิน การอยู่ จะต้องคอยดูแลอาหารที่ดีและมีคุณภาพแก่ทุกคนในครอบครัว

พิงพิศ คุลยพัทธ์ (2530 : 148-150) กล่าวว่า ในชนบทของประเทศสหภาพของสตรีแม่บ้านส่วนใหญ่ในสังคมจะอยู่ภายในครอบครัว ได้แก่ ดูแลงานบ้านให้ดำเนินไปอย่างเรียบร้อย ควบคุมค่าใช้จ่ายในบ้าน อบรมบุตร-ธิดา ช่วยเหลือสามีทำงานในไร่-นา เพื่อการเลี้ยงชีพ และร่วมตัดสินใจเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการทำธุรกิจ แต่สตรียังขาดความรู้ มีการศึกษาต่ำ เนื่องจากความยากจนขาดทุนทรัพย์ที่จะส่งเสริมให้ได้เรียนสูงๆ ประกอบกับลักษณะของสังคม ชนบทชนนิยมประเพณีและวัฒนธรรมของชาวชนบท ถือว่าสตรีไม่จำเป็นต้องมีการศึกษาสูงเพียงแต่เตรียมตัวเป็นแม่บ้านในอนาคตเท่านั้น หลังจากนั้นก็ช่วยหัวหน้าครอบครัวคือช่วยทำงานบ้าน ทำไร่ ทำนา ซึ่งคิดว่าไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้สูง เนื่องจากชนบทชนนิยม ประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดเนื่องกันมานี้เอง ก็มีส่วนทำให้สตรีส่วนใหญ่ในชนบทอยู่แต่ในบ้านจะมีการสังคมน่าเบื่อเฉพาะบ้านใกล้เคียงไม่มีโอกาสได้ค้นเค้นกับคนภายนอก จึงมีประสบการณ์ที่แคบและจำกัด ทำให้มีความรู้และความสนใจต่อโลกภายนอกน้อย แต่ก็นับว่าสตรีเป็นกำลังในการพัฒนาครอบครัวและสังคม

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (2532 : 68-69) ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องบทบาทของสตรีในการพัฒนาประเทศ ผลการประชุมสรุปได้ดังนี้ คือ ในการศึกษาเรื่องสตรีไม่ควรมองแต่เฉพาะจุดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ควรศึกษาเป็นระบบโดยมองประเด็นปัญหาในบทบาทของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ชนบทชนนิยมประเพณีและโครงสร้างของสังคมไทย ซึ่งสามารถแยกการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ ประเภทของปัญหาและประเภทของโอกาสและศักยภาพ สำหรับประเด็นด้านปัญหาของสตรีนั้น จำเป็นต้องแก้ไขที่ทัศนคติของชายด้วยเพื่อให้สตรีได้มีโอกาสเข้าร่วมในการตัดสินใจในระดับต่างๆ

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2524 : 24) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุนและเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี ได้แก่ ความสามารถของคณะกรรมการบริหารกลุ่ม กิจกรรมต่อเนื่อง ความสนับสนุนเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ทุกระดับ การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเงินทุนหมุนเวียน ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่ม ความสนับสนุนของผู้นำท้องถิ่นและการตลาด

กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน (2529 : 66-72) ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกขององค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท โดยศึกษาจากคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับรายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การติดต่อกับสมาชิกกลุ่ม การติดต่อสื่อสารกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน การที่คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้านเป็นผู้นำท้องถิ่นนั้นไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท แต่ปัจจัยด้านการได้รับการฝึกอบรมและความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และการดำเนินงานขององค์กรสตรีมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทและสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท

สุภาพ พิมพาทอง (2525) ทำการศึกษาความคิดเห็นและปัจจัยบางประการที่มีผลต่อความคิดเห็นของแม่บ้านที่มีต่อโครงการส่งเสริมกิจกรรมแม่บ้านสมาชิกสหกรณ์ หมู่บ้านศรีฐาน อำเภอป่าต้ว จังหวัดยโสธร จากผลการวิจัยปรากฏว่า แม่บ้านส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากต่อโครงการส่งเสริมกิจกรรมแม่บ้านสมาชิกสหกรณ์ และ แม่บ้านสมาชิกสหกรณ์กับแม่บ้านที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ มีความคิดเห็นต่อโครงการส่งเสริมกิจกรรมแม่บ้านสหกรณ์ไม่แตกต่างกัน

สุภาภา ดิสนาพร (2530) ทำการศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในด้านสังคม และเศรษฐกิจ เพื่อการส่งเสริมในท้องที่ 4 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งกระโจม อำเภอท่าแพงแสน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาปรากฏว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีฐานะเป็นภรรยาของเกษตรกร อาศัยอยู่ในวัยกลางคน ประมาณครึ่งหนึ่งไม่เคยได้รับการศึกษาจึงอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ อาชีพหลักได้แก่ การทำนา อาชีพรองได้แก่ เลี้ยงสัตว์และรับจ้าง ปลูก ตัดอ้อย โดยทั่วไปแล้วมีฐานะทางเศรษฐกิจพอกินพอใช้ และแม่บ้านเกษตรกรทุกคนมีบทบาททั้งในการประกอบอาชีพร่วมกับสามี และรับผิดชอบงานภายในบ้านใช้เวลาส่วนใหญ่ทำงานในไร่-นา มีเวลาพักผ่อนน้อยมาก ไม่ค่อยมีเวลาสังคมนอกบ้าน แม้ว่าจะมีความสนใจด้านวิชาการแผนใหม่ แต่ก็ไม่มีเวลาไปเข้าอบรมจากเจ้าหน้าที่ ส่วนในด้านอิทธิพลด้านสังคมและเศรษฐกิจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องภายในบ้านเท่านั้น ส่วนกิจการที่เกี่ยวข้องกับสังคมและเศรษฐกิจทั้งในด้านการประกอบอาชีพและอื่น ๆ นอกบ้านยังคงยกให้สามี เป็นผู้นำโดยที่แม่บ้านเกษตรกรอาจมีอิทธิพลหนุนอยู่ข้างหลัง

จำปา สหะกะโร (2534) ทำการศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร ในอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาปรากฏว่าแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 34-43 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพหลักคือทำนา ส่วนใหญ่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีบทบาทในการทำการเกษตร ทางด้านผลิตพืชและผลิตสัตว์ การขายผลผลิต การจ้างแรงงาน การกู้เงิน การจัดสรรค่าใช้จ่าย การสะสมทรัพย์สิน แม่บ้านเกษตรกรเป็นผู้มีบทบาทในการตัดสินใจร่วมด้วยแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าร่วมกลุ่มทางการเกษตร โดยมีบทบาทเป็นสมาชิก กิจกรรมที่เข้าร่วมคือ การแปรรูปกระดาษหนังสือพิมพ์ การทำอาหาร แม่บ้านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอบรมสั่งสอนบุตร ปัญหาเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางการเกษตร แม่บ้านเกษตรกรไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมของกลุ่ม งานส่งเสริมการเกษตรจะประสบผลสำเร็จได้ต้องได้รับความร่วมมือจากตัวแม่บ้านเกษตรกรและตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ แม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่ม ธ.ก.ส. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานีจำนวนทั้งหมด 251 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี จำนวนทั้งสิ้น 154 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนต่างๆ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ทำการสุ่มตัวอย่างตำบลในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีทั้งหมด 20 ตำบล โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ใช้ตัวอย่างตำบล 25% ของจำนวนตำบลทั้งหมด ซึ่งจะได้ตัวอย่างตำบลจำนวน 5 ตำบล ได้แก่ตำบลกระเดียน ตำบลเซเป็ด ตำบลเป้า ตำบลไหล่ทุ่ง และตำบลบ้านแดง

2. จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้สูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างทางสถิติ โดยมีวิธีการคิดหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

ซึ่ง n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง)

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะเป็น (0.05)

จากการใช้สูตรดังกล่าวจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาทั้งสิ้น 154 ราย (ตารางที่ 1)

3. ในขั้นตอนต่อไปทำการคิดคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม (Proportional allocation) ต่อขนาดของประชากรในแต่ละตำบล โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{สูตร} \quad n_1 = \frac{nN_1}{N}$$

ซึ่ง n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

N_1 = จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม/ตำบล

n_1 = จำนวนตัวอย่างที่จะสุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

✓ จากการที่ใช้สูตรดังกล่าวในการคิดคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้วจะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการกระจายของกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา

ตำบล	จำนวนสมาชิกทั้งหมด (Population)	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample size)
1. กระเต็น	55	34
2. เชบือด	52	32
3. เป้า	25	15
4. ไหล่ทุ่ง	58	36
5. บ้านแดง	61	37
รวม	251	154

4. ขั้นตอนสุดท้ายทำการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ (แม่บ้านเกษตรกร) ในแต่ละตำบลโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Random Table) ตามลำดับ

เครื่องมือและการทดสอบเครื่องมือในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบบสัมภาษณ์มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามปลายปิด (Closed question) ข้อมูลที่จะทำการเก็บรวบรวมในครั้งนี้โดยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 2 ข้อมูลบทบาททางด้านเศรษฐกิจสังคมและด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆของแม่บ้านเกษตรกร

ตอนที่ 3 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของแม่บ้านเกษตรกร

การทดสอบเครื่องมือในการศึกษา ทำการทดสอบโดยคัดเลือกจำนวนแม่บ้านเกษตรกรที่ได้คัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 15 ราย จากแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี แล้วนำแบบสัมภาษณ์มาทำการปรับปรุงแก้ไขและเก็บข้อมูลครั้งสุดท้าย

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์และประมวลผลการวิเคราะห์
มีดังต่อไปนี้

1. หาค่าร้อยละ (Percentage) มีสูตรในการคำนวณค่าร้อยละดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{n}{N} \times 100$$

ซึ่ง n = จำนวนตัวอย่างหรือข้อมูลที่ทำการศึกษา

N = จำนวนตัวอย่างหรือข้อมูลทั้งหมด

2. หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) เป็นการรวบรวมข้อมูลแต่ละชุดของสมาชิกทั้งหมดหารด้วยสมาชิกที่ได้ทำการศึกษา ซึ่งค่านี้ทำให้ทราบค่าเฉลี่ยหรือค่ากลางของข้อมูลแต่ละชุด ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum f_i X_i}{N}$$

ซึ่ง \bar{X} = ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

f_i = ความถี่ของชั้นที่ 1

X_i = จุดกึ่งกลางของช่วงข้อมูลแต่ละชั้น

N = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

Σ = ผลรวม

3. ค่าพิสัย (Range) คือช่วงคะแนนสูงสุดถึงคะแนนต่ำสุดในแต่ละข้อมูลในแต่ละชุด ค่าพิสัยนี้ใช้เมื่อต้องการเปรียบเทียบการกระจาย ถ้าคะแนนในแต่ละชุดกระจายแตกต่างกันเห็นว่าควรจะต้องนำค่าพิสัยมาพิจารณาประกอบค่ากระจายอื่นๆ

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2536 รวมระยะเวลา 4 เดือน ทำการเก็บข้อมูลในตำบลกระเดียน ตำบลเซเป็ด ตำบลเป่า ตำบลไหล่ทุ่ง และตำบลบ้านแดง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร (ตารางที่ 2)

อายุ

จากการศึกษาพบว่าแม่บ้านเกษตรกรที่ทำการศึกษามีอายุน้อยที่สุด 27 ปี อายุสูงสุด 67 ปี อายุเฉลี่ย 42 ปี แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 32.47 มีอายุระหว่าง 35-43 ปี รองลงมา ร้อยละ 22.73 มีอายุระหว่าง 27-34 ปี

ศาสนา

แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมด นับถือศาสนาพุทธ

การศึกษา

แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 90.91 จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา ร้อยละ 5.84 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

สถานภาพสมรส

แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 62.34 แต่งงานอยู่ด้วยกัน รองลงมาคือ ร้อยละ 31.17 มีสถานภาพเป็นหม้าย (สามีตาย)

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จากการศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวของแม่บ้านเกษตรกร ต่ำสุด 2 คน จำนวนสมาชิกสูงสุด 10 คน เฉลี่ย 5 คน ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 57.14 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ ระหว่าง 5-7 คน รองลงมาคือ ร้อยละ 33.12 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ ระหว่าง 2-4 คน

อาชีพหลัก

แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 97.40 ประกอบอาชีพ ทำการเกษตร รองลงมา ร้อยละ 1.95 ประกอบอาชีพค้าขาย

รายได้

จากการศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 3,000 บาท/ปี รายได้สูงสุด 90,000 บาท/ปี รายได้เฉลี่ย 18,117 บาท/ปี แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 74.02 มีรายได้อยู่ระหว่าง 3,000- 20,399 บาท/ปี รองลงมาคือ ร้อยละ 13.64 มีรายได้ระหว่าง 20,400-37,799 บาท/ปี

พื้นที่ถือครอง

แม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองต่ำสุด 5 ไร่ มีพื้นที่ถือครองสูงสุด 90 ไร่ มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 27 ไร่ แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 48.05 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 22-38 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 25.32 มีพื้นที่ถือครองระหว่าง 5-21 ไร่ และแม่บ้านเกษตรกรที่ไม่มีพื้นที่ถือครอง ร้อยละ 6.49

พื้นที่เพื่อการเกษตร (นา, สวน, เลี้ยงสัตว์)

แม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรต่ำสุด 5 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรสูงสุด 85 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 25.59 ไร่ แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 41.56 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 5-21 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 34.41 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 22-37 ไร่ และอยู่ระหว่าง 38-53 ไร่ และร้อยละ 6.49 ไม่มีพื้นที่เพื่อการเกษตร

พื้นที่เพื่อเป็นที่อยู่อาศัย

แม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยต่ำสุด 1 ไร่ พื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยสูงสุด 4 ไร่ พื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัยเฉลี่ย 1.33 ไร่ แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 84.42 มีพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยอยู่ระหว่าง 1-2 ไร่ ร้อยละ 7.14 มีพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยอยู่ระหว่าง 3-4 ไร่ และร้อยละ 8.44 ไม่มีพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัย

พื้นที่ให้เข้า

จากจำนวนแม่บ้านเกษตรกรที่มีพื้นที่ให้เข้าทั้งหมด 7 คน พบว่าแม่บ้านเกษตรกรมีพื้นที่ให้เข้าต่ำสุด 3 ไร่ พื้นที่ให้เข้าสูงสุด 18 ไร่ พื้นที่ให้เข้าเฉลี่ย 7.43 ไร่ แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 71.42 มีพื้นที่ให้เข้าอยู่ระหว่าง 3-8 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 14.29 มีพื้นที่ให้เข้าอยู่ระหว่าง 9-13 ไร่ และอยู่ระหว่าง 14-18 ไร่

ลักษณะการถือครอง

แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 91.56 มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง รองลงมา ร้อยละ 6.49 จะเช่าที่ดินผู้อื่นทั้งหมดไม่มีที่ดินถือครองเป็นของตนเอง

หนี้สินในรอบปีที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 81.17 ระบุว่า มีหนี้สิน และร้อยละ 18.83 จะไม่มีหนี้สิน มีหนี้สินต่ำสุด 1,000 บาท หนี้สินสูงสุด 60,000 บาท มีหนี้สินเฉลี่ย 13,388 บาท ส่วนใหญ่พบว่าร้อยละ 67.20 มีหนี้สินระหว่าง 1,000-12,800 บาท รองลงมา ร้อยละ 18.40 มีหนี้สินระหว่าง 12,801-24,601 บาท

ตารางที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
27 - 34	35	22.73
35 - 42	50	32.47
43 - 50	29	18.83
51 - 58	25	16.23
59 - 67	15	9.74
อายุต่ำสุด	27 ปี	
อายุสูงสุด	67 ปี	
อายุเฉลี่ย	42.73	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>การศึกษา</u>		
ประถมศึกษาปีที่ 4	140	90.91
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	2.60
มัธยมศึกษาปีที่ 3	9	5.84
มัธยมศึกษาปีที่ 6	1	0.65
<u>สถานภาพสมรส</u>		
แต่งงานอยู่ด้วยกัน	96	62.34
เป็นโสด	5	3.25
หย่าร้าง	5	3.25
เป็นหม้าย	48	31.17
<u>จำนวนสมาชิกในครอบครัว</u>		
2 - 4	51	33.12
5 - 7	88	57.14
8 - 10	15	9.74
จำนวนสมาชิกต่ำสุด	2 คน	
จำนวนสมาชิกสูงสุด	10 คน	
จำนวนสมาชิกเฉลี่ย	5.18	

ตารางที่ 2 (ต่อ)

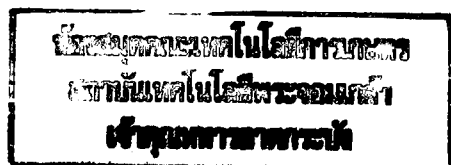
ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>อาชีพหลัก</u>		
ทำกรเกษตร	150	97.40
ค้าขาย	3	1.95
รับจ้าง	1	0.65
<u>รายได้</u>		
3,000 - 20,399	114	74.02
20,400 - 37,799	21	13.64
37,800 - 55,199	15	9.74
55,200 - 72,599	2	1.30
72,600 - 90,000	2	1.30
รายได้ต่ำสุด 3,000 บาท/ปี		
รายได้สูงสุด 90,000 บาท/ปี		
รายได้เฉลี่ย 18,117 บาท/ปี		

14234

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
พื้นที่ถ่อครอง		
5 - 21	39	25.32
22 - 38	74	48.05
39 - 55	21	13.64
56 - 72	5	3.25
73 - 90	5	3.25
ไม่มี	10	6.49
พื้นที่ถ่อครองต่ำสุด 5 ไร่		
พื้นที่ถ่อครองสูงสุด 90 ไร่		
พื้นที่ถ่อครองเฉลี่ย 27.18 ไร่		
พื้นที่เพื่อการเกษตร (นา, สวน, เลี้ยงสัตว์)		
5 - 21	64	41.56
22 - 37	53	34.41
38 - 53	53	34.41
54 - 69	4	2.60
70 - 85	4	2.60
ไม่มี	10	6.49
ที่ดินเพื่อการเกษตรต่ำสุด 5 ไร่		
ที่ดินเพื่อการเกษตรสูงสุด 85 ไร่		
ที่ดินเพื่อการเกษตรเฉลี่ย 25.59 ไร่		

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>พื้นที่ที่ปลูกอ้อย</u>		
1 - 2	130	84.42
3 - 4	11	7.14
ไม่มี	13	8.44
พื้นที่ที่ปลูกอ้อยต่ำสุด	1 ไร่	
พื้นที่ที่ปลูกอ้อยสูงสุด	4 ไร่	
พื้นที่ที่ปลูกอ้อยเฉลี่ย	1.33 ไร่	
<u>พื้นที่ให้เช่า (n=7)</u>		
3 - 8	5	71.42
9 - 13	1	14.29
14 - 18	1	14.29
พื้นที่ให้เช่าต่ำสุด	3 ไร่	
พื้นที่ให้เช่าสูงสุด	18 ไร่	
พื้นที่ให้เช่าเฉลี่ย	7.43 ไร่	
<u>ลักษณะการถือครองที่ดิน</u>		
- ที่ดินเป็นของตนเอง	141	91.56
- เช่าผู้อื่นทั้งหมด	10	6.49
- เป็นเจ้าของและเช่า	3	1.95

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>หนี้สิน</u>		
ไม่มีหนี้สิน	29	18.83
มีหนี้สิน	125	81.17
1,000 -12,800	84	67.20
12,801-24,601	23	18.40
24,602-36,402	15	12.00
36,403-48,203	-	-
48,204-60,004	3	2.40
มีหนี้สินต่ำสุด 1,000 บาท		
มีหนี้สินสูงสุด 60,000 บาท		
มีหนี้สินเฉลี่ย 13,388 บาท		

**ตอนที่ 2 บทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆของ
แม่บ้านเกษตรกร**

บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมด(100.00 %) มีบทบาทในการทำงาน
ด้านการเกษตร รองลงมา คือ การทำงานด้านการค้าขาย จักสาน รับจ้าง และตัดผม ร้อยละ
20.78,16.88,6.49 และ 1.30 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 บทบาทในการทำงานของแม่บ้านเกษตรกร

บทบาท	จำนวน(N= 154)*	ร้อยละ
การทำงานเกษตร	154	100.00
จักสาน	26	16.88
ค้าขาย	32	20.78
ตัดผม	2	1.30
อื่นๆ(รับจ้าง)	10	6.49

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ในด้านการปลูกพืชส่วนใหญ่คือร้อยละ 80.52 แม้บ้านเกษตรกรมีบทบาทในการเพาะปลูก รองลงมา คือ การดูแลรักษา และการเตรียมดิน ร้อยละ 73.36 และ 44.81 ตามลำดับ ด้านการเพิ่มผลผลิตส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 81.17 แม้บ้านเกษตรกรมีบทบาทในการจัดหาปุ๋ย รองลงมาคือ การปรับปรุงบำรุงดิน การคัดเลือกพันธุ์ การเลือกใช้อาหารปราบศัตรูพืช และการจัดหาที่ดิน ร้อยละ 44.81, 21.43, 16.23 และ 7.79 ตามลำดับ ด้านการเก็บรักษาผลผลิตจากการเก็บเกี่ยวส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 72.27 แม้บ้านเกษตรกรมีบทบาทในการขนย้ายจากแปลงเข้าสู่ที่เก็บรองลงมา คือ การเก็บรักษา การขนย้ายเพื่อการจำหน่าย และการแปรรูปวัตถุดิบ ร้อยละ 72.73, 50.00 และ 7.79 ตามลำดับ ในด้านเกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรพบว่า แม้บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้ทุกคนเช่น จอบ ไถ รถไถเดินตาม เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 บทบาททางด้านการผลิตพืช

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>การปลูกพืช</u>		
- การเตรียมดิน	69	44.81
- การเพาะปลูก	124	80.52
- การดูแลรักษา	113	73.36

ตารางที่ 4 (ต่อ)

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>การเพิ่มผลผลิต</u>		
- การคัดเลือกพันธุ์	33	21.43
- การจัดหาปุ๋ย	125	81.17
- การปรับปรุงบำรุงดิน	69	44.81
- การเลือกใช้อาหารสัตว์	25	16.23
- การจัดหาที่ดิน	12	7.79
<u>การเก็บรักษาผลผลิต</u>		
- การขนย้ายจากแปลงเข้าสู่ที่เก็บ	119	77.27
- การขนย้ายเพื่อจำหน่าย	77	50.00
- การเก็บรักษา	112	72.73
- การแปรสภาพผลผลิต	12	7.79
<u>เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร</u>		
- มีส่วนร่วมในการใช้	154	100.00

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ด้านการเลี้ยงสัตว์ พบว่าส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 93.51 แม้นับเกษตรกรมีบทบาทในการดูแลรักษาสัตว์ รองลงมาคือ การจัดเตรียมโรงเรือน และการคัดเลือกพันธุ์ ร้อยละ 35.71 และ 18.83 ตามลำดับ ในด้านการเพิ่มผลผลิตทางการเลี้ยงสัตว์ ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 70.78 มีบทบาทในการจัดการสุขภาพที่ดี รองลงมาคือ การให้อาหารเสริมแก่สัตว์ และการคัดเลือกพันธุ์ ร้อยละ 62.99 และ 27.92 ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 บทบาททางการผลิตสัตว์

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>การเลี้ยงสัตว์</u>		
- การดูแลรักษาสัตว์	144	93.51
- การคัดเลือกพันธุ์	29	18.83
- การจัดเตรียมโรงเรือน	55	35.71
<u>การเพิ่มผลผลิตด้านการเลี้ยงสัตว์</u>		
- การจัดการสุขภาพที่ดี	109	70.78
- การคัดเลือกพันธุ์	43	27.92
- การให้อาหารเสริมแก่สัตว์	97	62.99

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

บทบาททางด้านธุรกิจ พบว่าแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือร้อยละ 83.12 มีบทบาทในการจัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา รองลงมาคือ การเลือกซื้อพันธุ์ การตลาดและการวางแผนการผลิตร้อยละ 27.27, 23.38 และ 12.99 ตามลำดับ เกี่ยวกับโภชนาการของบุคคลในครอบครัวแม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 95.54 มีบทบาทในการจัดหาอาหารสำหรับบุคคลในครอบครัวและรองลงมาร้อยละ 89.61 มีบทบาทในการจัดบ้านเรือนให้สะอาด ทางด้านการเก็บเงินออมภายในครอบครัวพบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 77.27 แม่บ้านจะเก็บเงินออมเอง และร้อยละ 55.19 จะนำไปฝากกับแหล่งเงินทุนและธนาคารพาณิชย์ ด้านการขายผลผลิตทางด้านพืช และสัตว์ พบว่า ร้อยละ 64.94 แม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทในการขายผลผลิตโดยการขายผ่านพ่อค้าคนกลางรองลงมาคือขายกับสหกรณ์การเกษตร ขายผลผลิตเอง ขายกับธนาคารเพื่อการเกษตร (ธ.ก.ส.) และอื่นๆ(สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า) ร้อยละ 19.48, 14.29, 5.19 และ 3.25 ตามลำดับ ด้านการนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 88.31 แม่บ้านจะใช้วิธีตากแห้ง รองลงมาคือ การเชื่อม และ ตองเค็ม ร้อยละ 12.99 และ 3.25 ตามลำดับ ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 57.79 แม่บ้านจะใช้พื้นที่บริเวณบ้านปลูกผักสวนครัวเช่น หอม กระเทียม ตะไคร้ สาระแหน่ พริก มะเขือ แตงกวา และผักกาด รองลงมาคือ ไม่ได้ทำอะไร และนำพื้นที่มาตัดแปลงทำประโยชน์ด้านตัดถกรวม เช่น กก ไม้ไผ่ นำมาทอเสื่อ จักสาน (หวด) แก้ว ร้อยละ 35.06 และ 11.69 ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 บทบาทของแม่บ้านเกษตรกรด้านธุรกิจ

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>ธุรกิจ</u>		
- การเลือกซื้อพันธุ์	42	27.27
- การหาตลาด	36	23.38
- การจัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา	128	83.12
- การวางแผนการผลิต	20	12.99
<u>ด้านโภชนาการของบุคคลในครอบครัว</u>		
- การจัดบ้านเรือนให้สะอาด	138	89.61
- การจัดอาหารสำหรับบุคคลใน- ครอบครัว	147	95.45
<u>การเก็บเงินออมในครอบครัว</u>		
- เก็บเงินออมเอง	119	77.27
- ฝากกับแหล่งเงินทุน	85	55.19

ตารางที่ 6 (ต่อ)

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>การขายผลผลิตทางพืชและสัตว์</u>		
- ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง	100	64.94
- ขายผลผลิตเอง	22	14.29
- สหกรณ์การเกษตร	30	19.48
- อ.ก.ส.	8	5.19
- อื่นๆ(สมาคมเกษตรกรก้าวหน้า)	5	3.25
<u>การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร</u>		
- ตากแห้ง	136	88.31
- การเชื่อม	20	12.99
- ดองเค็ม	5	3.25
<u>การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์</u>		
- ไม่มี	54	35.06
- ปลูกพืชผักสวนครัว	89	57.79
- ทำประโยชน์ด้านหัตถกรรม	18	11.69

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

บทบาททางด้านสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

ในด้านบทบาททางด้านสังคมของแม่บ้านเกษตรกรจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าร้อยละ 36.36 เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และ สมาชิกกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ร้อยละ 35.06 และ 28.58 ตามลำดับ โดยแม่บ้านเกษตรกรมีบทบาทในกลุ่มส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 96.75 เป็นสมาชิกกลุ่ม และ ร้อยละ 3.25 เป็นผู้นำกลุ่ม กิจกรรมกลุ่มในรอบปีที่ผ่านมาคือ เข้าร่วมประชุมกลุ่มรับฟังความคิดเห็นต่างๆ (100.00 %) กู้เงิน ทัศนกรรมการจักสาน กู้ยืมปุ๋ย และทำอาหาร ร้อยละ 45.45, 42.86, 40.26, และ 16.63 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 สภาพการเข้าร่วมกลุ่มทางการเกษตร

บทบาท	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>สมาชิกกลุ่มทางการเกษตร</u>		
- ธ.ก.ส.	54	35.06
- สหกรณ์การเกษตร	44	28.58
- แม่บ้านเกษตรกร	56	36.36
<u>บทบาทในกลุ่ม</u>		
- ผู้นำกลุ่ม	5	3.25
- สมาชิกกลุ่ม	149	96.75

ตารางที่ 7 (ต่อ)

บทบาท	จำนวน(N=154)*	ร้อยละ
<u>กิจกรรมกลุ่ม</u>		
- เข้าร่วมประชุม	154	100.00
- กู้เงิน	70	45.45
- กู้ยืมปุ๋ย	62	40.26
- หักลดกรรมจักสาน	66	42.86
- ทำอาหาร	25	16.23

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ในการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในหมู่บ้าน แม่บ้านเกษตรกรให้ความร่วมมือทุกคน (100.00 %) ทางด้านศาสนาแม่บ้านให้ความร่วมมือทุกคน โดยส่วนใหญ่คือร้อยละ 60.39 ทำเป็นบางครั้งคราว และ ร้อยละ 39.61 จะทำเป็นประจำ สำหรับการใช้สิทธิเลือกผู้นำหมู่บ้าน และ ผู้แทนราษฎร แม่บ้านไปใช้สิทธิทุกคน (100.00 %) (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 บทบาทในการให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม

บทบาท	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>การให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม</u>		
- ให้ความร่วมมือ	154	100.00
<u>กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา</u>		
- ทำเป็นประจำ	61	39.61
- ทำเป็นบางครั้งคราว	93	60.39
<u>การใช้สิทธิ</u>		
- เลือกผู้นำหมู่บ้าน	154	100.00
- เลือกผู้แทนราษฎร	154	100.00

ทางด้าน การติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล, เจ้าหน้าที่
 เคหกิจเกษตร) ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 58.44 ระบุว่า
 แม่บ้านเกษตรกรไม่เคยพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และร้อยละ 41.56 แม่บ้าน
 เคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมโดยมีความถี่ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน ความถี่สูงสุด 4 ครั้ง/เดือน
 เฉลี่ย 2 ครั้ง/เดือนนอกจากนี้ยังพบว่าส่วนใหญ่คือร้อยละ 76.56 จะพบปะกับเกษตรตำบลในช่วง
 1-2 ครั้ง/เดือนและร้อยละ 23.44 จะพบในช่วง 3-4 ครั้ง/เดือน ส่วนเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร
 ความถี่ต่ำสุดในการพบปะคือ 1 ครั้ง/เดือน ความถี่สูงสุดในการพบปะคือ 2 ครั้ง/เดือน 100.00%
 จะพบในช่วง 1-2 ครั้ง/เดือน

ในการเข้ารับการฝึกอบรม พบว่าแม่บ้านเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา ร้อยละ 37.66 และไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ร้อยละ 62.34 นอกจากนั้นเรื่องที่ได้รับ การฝึกอบรมส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 40.66 เป็นการอบรมเกี่ยวกับทางด้านหัตถกรรม รองลงมาคือ เรื่องอาหารและโภชนาการ การแปรรูป และการทำการเกษตร ร้อยละ 38.46, 16.48 และ 4.40 ตามลำดับ (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 แสดงการพบปะติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
<u>การพบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (N=154)</u>		
- ไม่เคยพบ	90	58.44
- เคยพบ	64	41.56
<u>ความถี่ในการพบกับเกษตรตำบล (N=64)*</u>		
1 - 2 ครั้ง/เดือน	49	76.56
3 - 4 ครั้ง/เดือน	15	23.44
เคยพบต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน		
เคยพบสูงสุด 4 ครั้ง/เดือน		
เคยพบเฉลี่ย 1.64		
<u>ความถี่ในการพบกับเคหกิจเกษตร (N=43)*</u>		
1 - 2 ครั้ง/เดือน	43	100.00
เคยพบเฉลี่ย 1.19		

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
<u>การเข้ารับการฝึกอบรม (N=154)</u>		
- เคย	58	37.66
- ไม่เคย	96	62.34
<u>เรื่องที่ได้รับฝึกอบรม (N=91)*</u>		
- อาหารและโภชนาการ	35	38.46
- การแปรรูป	15	16.48
- ทัศนกรรม	37	40.66
- การทำการเกษตร	4	4.40

หมายเหตุ : * แม่บ้านเกษตรกรที่เคยพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ในด้านการรับข่าวสารทางการเกษตรจากรายการทีวีทางการเกษตร พบว่า แม่บ้านเกษตรกรดูรายการทีวีทางการเกษตรต่ำสุด 3 ครั้ง/เดือน สูงสุด 30 ครั้ง/เดือนคือทุกวัน โดยเฉลี่ยแล้ว 20 ครั้ง/เดือน และส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 40.26 จะดูรายการทีวีทางการเกษตรอยู่ระหว่าง 17-23 ครั้ง/เดือน และระหว่าง 20-30 ครั้ง/เดือน การรับข่าวสารทางด้านวิทยุทางการเกษตรต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน สูงสุด 30 ครั้ง/เดือนเฉลี่ย 15 ครั้ง/เดือน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 27.71 แม่บ้านเกษตรกรได้รับข่าวสารการเกษตรจากวิทยุอยู่ระหว่าง 1-7 ครั้ง/เดือนและระหว่าง 16-23 ครั้ง/เดือน สำหรับการรับข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน สูงสุด 5 ครั้ง/เดือน เฉลี่ย 3 ครั้ง/เดือน และส่วนใหญ่คือร้อยละ 55.00 ได้

รับข่าวสารทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ อยู่ระหว่าง 1-2 ครั้ง/เดือน ในด้านการรับข่าวสารทางการเกษตรจากเกษตรตำบลพบว่าต่ำสุดคือ 1 ครั้ง/เดือน สูงสุด 3 ครั้ง/เดือน เฉลี่ย 1 ครั้ง/เดือน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 91.67 รับข่าวสารทางการเกษตรจากเกษตรตำบลอยู่ระหว่าง 1-2 ครั้ง/เดือน สำหรับการรับข่าวสารทางการเกษตรจากเคหกิจเกษตร โดยเฉลี่ยแล้ว 1 ครั้ง/เดือน (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 การรับข่าวสารทางการเกษตรของแม่บ้านเกษตรกร

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
<u>รายการทีวีทางการเกษตร(N=154)</u>		
3 - 9	10	6.49
10 - 16	20	12.99
17 - 23	62	40.26
24 - 30	62	40.26
ต่ำสุด 3 ครั้ง/เดือน		
สูงสุด 30 ครั้ง/เดือน		
เฉลี่ย 20 ครั้ง/เดือน		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
<u>รายการวิทยุทางการเกษตร (N=83)</u>		
1 - 7	23	27.71
8 - 15	20	24.10
16 - 23	23	27.71
24 - 31	17	20.48
ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน		
สูงสุด 30 ครั้ง/เดือน		
เฉลี่ย 15.42		
<u>หนังสือพิมพ์ (N=20)</u>		
1 - 2	11	55.00
3 - 4	5	25.00
5 - 6	4	20.00
ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน		
สูงสุด 5 ครั้ง/เดือน		
เฉลี่ย 3 ครั้ง/เดือน		

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
<u>เกษตรกรตำบล (N=48)</u>		
1 - 2	44	91.67
3 - 4	4	8.33
ต่ำสุด 1 ครั้ง/เดือน		
สูงสุด 3 ครั้ง/เดือน		
เฉลี่ย 1.27		
<u>เคหกิจเกษตรกร (N=30)</u>		
1 - 2	30	100.00
เฉลี่ย 1.16		

บทบาทด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

ในการวางแผนการผลิต พบว่าแม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนการผลิตทั้งหมด (100.00 %) ในด้านการเลือกใช้พันธุ์พืช ส่วนใหญ่คือร้อยละ 66.23 แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกใช้พันธุ์พืช และร้อยละ 33.77 แม่บ้านเกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกใช้พันธุ์พืช (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 บทบาทการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ในการวางแผนการผลิต การเลือกใช้พันธุ์พืชของแม่บ้านเกษตรกร

บทบาท	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>การวางแผนการผลิต</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การเลือกซื้อพันธุ์พืช</u>		
- มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	102	66.23
- ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	52	33.77

ด้านการคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์ การเลือกใช้ปุ๋ย พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์ และการเลือกใช้ปุ๋ยทั้งหมด (100.00 %) ด้านการเลือกใช้ยาปราบศัตรูพืช ส่วนใหญ่คือร้อยละ 75.97 แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการเลือกใช้ยาปราบศัตรูพืชและร้อยละ 24.03 ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทางด้านการขายผลผลิต แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งหมด(100.00 %) (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 บทบาทการตัดสินใจในการคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์ การเลือกใช้อุปกรณ์การเลือกใช้อาหาร
ปราบศัตรูพืชและการขายผลผลิตของแม่บ้านเกษตรกร

บทบาท	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>การคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การเลือกใช้อุปกรณ์</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การเลือกใช้อาหารปราบศัตรูพืช</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	117	75.97
ไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	37	24.03
<u>การขายผลผลิต</u>		
- มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00

สำหรับด้านการตลาดจำหน่ายผลผลิต ด้านการจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร ด้านการขอกู้เงิน การจ้างแรงงานเพื่อการเกษตร การศึกษาของบุตร และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน แม่บ้านเกษตรกรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งหมด (100.00 %) (ตารางที่ 13)

โดยภาพรวมพอจะสรุปได้ว่า แม่บ้านเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างได้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างมากที่ช่วยในการตัดสินใจต่างๆ ให้กับหัวหน้าครัวเรือน ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่าอยู่ในระดับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Participation) จากผลการศึกษาอาจจะกล่าวได้ว่า แม่บ้านเกษตรกรในปัจจุบันได้ให้ความสนใจและเข้ามามีบทบาทในด้านการตัดสินใจ (Decision-making) ในการเกษตร ซึ่งนับว่าแม่บ้านเกษตรกรเป็นกำลังสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาครอบครัวและสังคมเกษตรกรอีกด้วย .

ตารางที่ 13 บทบาทการตัดสินใจในการการตลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร การชื้อกู้เงิน การจ้างแรงงานเพื่อการเกษตร การศึกษาของบุตร และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชนของแม่บ้านเกษตรกร

บทบาท	จำนวน(N=154)	ร้อยละ
<u>การตลาดจำหน่ายผลผลิต</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การชื้อกู้เงิน</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การจ้างแรงงานเพื่อการเกษตร</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การศึกษาของบุตร</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของชุมชน</u>		
มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	154	100.00

ตอนที่ 3 ด้านปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร

ผลการศึกษาจากตารางที่ 14 พบว่าแม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร ปัญหาทางด้านสมาชิก ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 48.57 สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มและ รองลงมาร้อยละ 34.29 สมาชิกขาดความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม

ปัญหาทางด้านคณะกรรมการดำเนินงาน ทั้งหมด(100.00 %)คณะกรรมการขาดประสบการณ์ในการทำงาน

ปัญหาทางด้านเงินทุน ส่วนใหญ่คือร้อยละ 56.92 มีปัญหาคือหาแหล่งเงินกู้ไม่ได้และ รองลงมา ร้อยละ 35.38 มีปัญหาที่เงินดอกเบี้ยสูง ร้อยละ 7.69 สมาชิกกู้แล้วไม่คืนตามกำหนด

ปัญหาทางด้านการจัดการภายในกลุ่ม ทั้งหมด (100.00%) มีปัญหาในการจัดการภายในกลุ่มคือ ฝ่ายจัดการขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพผลผลิต

สำหรับการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า ไม่มีเวลาเข้าร่วม และเข้าร่วมแล้วเพื่อนร่วมกลุ่มไม่ยอมรับ ร้อยละ 82.14 และ 17.86 ตามลำดับ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น สมาชิกภายในกลุ่มจะร่วมกันคิดแก้ปัญหา

และปัญหาทางด้านอื่นๆ จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 63.95 มีปัญหาการขาดแคลนน้ำ รองลงมาคือร้อยละ 54.65 มีปัญหาทางด้านตลาดและการจำหน่ายผลผลิต และปัญหาแมลงศัตรูพืชทำลายผลผลิต การกู้เงินจากสถาบันการเงินทำได้ล่าช้า ร้อยละ 6.98 และ 4.65 ตามลำดับ

ตารางที่ 14 แสดงปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร

ปัญหาของกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
<u>ปัญหาด้านสมาชิก (N=35)</u>		
- ขาดความภักดีต่อกลุ่ม	6	17.14
- สมาชิกขาดความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม	12	34.29
- ขาดความรู้ความเข้าใจ	17	48.57
<u>ปัญหาด้านคณะกรรมการ (N=10)</u>		
- คณะกรรมการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน	10	100.00
<u>ปัญหาด้านเงินทุน (N=65)</u>		
- หาแหล่งเงินกู้ไม่ได้	37	56.92
- สมาชิกกู้แล้วไม่คืนตามกำหนด	5	7.69
- ดอกเบี้ยสูง	23	35.38

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ปัญหาของกลุ่ม	จำนวน	ร้อยละ
<u>การจัดการภายในกลุ่ม (N=33)</u>		
- ฝ่ายจัดการขาดความรู้ในเรื่อง		
คุณภาพของผลผลิต	33	100.00
<u>การเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม (N=28)</u>		
- ไม่มีเวลาเข้าร่วม	23	82.14
- เข้าร่วมแล้วเพื่อนร่วมกลุ่ม		
ไม่ยอมรับ	5	17.86
<u>เมื่อกลุ่มมีปัญหาเกิดขึ้น (N=154)</u>		
- สมาชิกร่วมกันคิดแก้ปัญหา	154	100.00
<u>ปัญหาด้านอื่นๆ (N=86)*</u>		
- ขาดแคลนน้ำ	55	63.95
- ตลาด การจำหน่ายผลผลิต	47	54.65
- แผลงศัตรูทำลายผลิตผล	6	6.98
- การขอกู้เงินจากสถาบันการ		
เงินทำได้ล่าช้า	4	4.65

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

ในส่วนของข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกรในการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนากลุ่มแม่บ้านให้ดียิ่งขึ้นนั้น ผลของการศึกษา ในตารางที่ 15 พบว่า ส่วนใหญ่คือร้อยละ 29.73 มีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะว่าควรมีการฝึกอบรมทางด้านกิจกรรมต่างๆ รองลงมาลำดับที่สองร้อยละ 22.52 ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้ามาให้ความรู้ส่งเสริมกิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับแม่บ้านเกษตรกร และ ควรให้มีแหล่งเงินทุนเพิ่ม ควรมีการหาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้ควรมีการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกร และ สมาชิกกลุ่มควรมีความสามัคคีความซื่อสัตย์ภายในกลุ่ม ร้อยละ 18.92, 14.41, 11.71 และ 2.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 15 แสดงข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกร

ข้อเสนอแนะ	จำนวน(N=111)*	ร้อยละ
- ควรมีการฝึกอบรมทางด้านกิจกรรมต่างๆ	33	29.73
- เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรเข้ามาให้ความรู้, กิจกรรมต่างๆ	25	22.52
- ควรมีแหล่งเงินทุนเพิ่ม	21	18.92
- ควรมีการหาตลาดจำหน่ายผลผลิตให้	16	14.41
- ควรมีการฝึกอบรมอาชีพเกษตรกร	13	11.71
- สมาชิกกลุ่มควรมีความสามัคคี ซื่อสัตย์ภายในกลุ่ม	3	2.70

หมายเหตุ : * ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

บทที่ 5

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม บทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ และปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม

จากการศึกษา พบว่า แม่บ้านเกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 42 ปี และมีช่วงอยู่ระหว่าง 35-42 ปี นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานภาพสมรสคือแต่งงานอยู่ด้วยกัน จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 5-7 คน อาชีพหลักคือ ทำการเกษตรกรรม โดยมีรายได้เฉลี่ย 18,117 บาท/ปี มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 27.18 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อทำการเกษตร เฉลี่ย 25.59 ไร่ โดยมีลักษณะการถือครอง คือมีที่ดินถือครองเป็นของตนเองและมีหนี้สินในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 13,388 บาท

บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า แม่บ้านเกษตรกรทั้งหมด (100.00 %) มีบทบาทในการทำงาน เกษตร ในส่วนของบทบาทด้านการผลิตพืช พบว่า บทบาทที่สำคัญส่วนใหญ่คือ การเพาะปลูก ในด้านบทบาทของการเพิ่มผลผลิต ที่สำคัญคือ เป็นการจัดหาปุ๋ย สำหรับบทบาทในการเก็บรักษาผลผลิตจากการเก็บเกี่ยว พบว่า ส่วนใหญ่แม่บ้านเกษตรกรจะมีบทบาทในการขนย้ายผลผลิตจากแปลงเข้าสู่ที่เก็บ สำหรับบทบาทในการใช้เครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตร พบว่าแม่บ้านมีส่วนร่วมในการใช้ เช่น จอบ ไถ ทางด้านการผลิตสัตว์ พบว่า แม่บ้านมีบทบาทสำคัญในการช่วยดูแลรักษาสัตว์ บทบาทด้านการเพิ่มผลผลิต ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดการสุขภาพที่ดี บทบาททางด้านธุรกิจเกษตร คือการจัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา ด้านโภชนาการของบุคคลในครอบครัว ได้แก่การจัดบ้านเรือนให้สะอาด และแม่บ้านจะเก็บออมเงินเอง ส่วนการขายผลผลิตทางการเกษตร จะขายผ่านพ่อค้าคนกลาง การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรแม่บ้านจะนิยมวิธีการตากแห้ง ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์โดยการใช้พื้นที่บริเวณบ้านปลูกพืชผักสวนครัว เช่น หอม กระเทียม ตะไคร้ สาระแหน่ ผักกาด เป็นต้น

บทบาททางด้านสังคม

การศึกษารoles of แม่บ้านเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร พบว่าแม่บ้านเกษตรกรเข้าเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สมาชิกสหกรณ์การเกษตร และ สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยมีบทบาทเป็นสมาชิกกลุ่มมีกิจกรรมกลุ่มในรอบปีที่ผ่านมาคือ การกู้เงิน การกู้ยืมปุ๋ย และตัดถดถกรรมจักสาน โดยแม่บ้านให้ความร่วมมือกับกิจกรรมในหมู่บ้านและ กิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา รวมทั้งการใช้สิทธิเลือกผู้นำหมู่บ้านและผู้แทนราษฎร พบว่า แม่บ้านได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ส่วนใหญ่แม่บ้านเกษตรกรเคยเข้ารับการฝึกอบรมในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โดยเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านหัตถกรรม อาหารและโภชนาการ การแปรรูปอาหาร และทำการเกษตรต่างๆ การรับข่าวสารทางการเกษตร แม่บ้านจะรับข่าวสารจากรายการทีวีทางการเกษตรโดยเฉลี่ย 20 ครั้ง/เดือน จากรายการวิทยุทางการเกษตร เฉลี่ย 15 ครั้ง/เดือน หนังสือพิมพ์เฉลี่ย 3 ครั้ง/เดือน จากเกษตรตำบล เฉลี่ย 1 ครั้ง/เดือน และจากเจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร เฉลี่ย 1 ครั้ง/เดือน ตามลำดับ

บทบาททางด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

จากการศึกษา พบว่า ในการวางแผนการผลิต การคัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์ การเลือกใช้อุปกรณ์ การขายผลผลิต การตลาดจำหน่ายผลผลิต การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการเกษตร การขอกู้เงิน การจ้างแรงงานเพื่อการเกษตร การศึกษาของบุตร และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน แม่บ้านเกษตรกรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมด้วยทั้งหมด (100.00 %) ส่วนการเลือกซื้อพันธุ์พืช และการเลือกใช้น้ำปราบศัตรูพืช แม่บ้านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร้อยละ 66.23 และ 75.97 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเรื่องบทบาทของแม่บ้านเกษตรกร ต่อการส่งเสริมการเกษตรในอำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่มีบทบาทในการตัดสินใจในการทำเกษตร การผลิตพืชและการผลิตสัตว์ การขายผลผลิต การจ้างแรงงาน การกู้เงิน การจัดสรรค่าใช้จ่าย การสะสมทรัพย์สิน (จำปา สหะกะโร (2534))

ปัญหาและอุปสรรค

ส่วนใหญ่แม่บ้านเกษตรกรมีปัญหา ทางด้านเงินทุน คือหาแหล่งเงินกู้ไม่ได้ กู้เงินดอกเบี้ยสูง รองลงมาเป็นปัญหาทางด้านสมาชิก คือ สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่ม และสมาชิกขาดความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม ปัญหาทางด้านการจัดการภายในกลุ่มคือฝ่ายจัดการขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพของผลผลิต ปัญหาทางด้านคณะกรรมการ คือคณะกรรมการขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม แม่บ้านเกษตรกรไม่มีเวลาเข้าร่วมชื่กษาดกิจกรรมกลุ่ม ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นภายในกลุ่ม สมาชิกทุกคนจะช่วยเหลือกันแก้ไข ส่วนปัญหาทางด้านอื่นๆ คือปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาทางด้านการตลาด และการจำหน่ายผลผลิต ปัญหาแมลงศัตรูพืชทำลายผลผลิต การขอกู้เงินจากสถาบันการเงินทำได้ล่าช้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1 จากปัญหา และข้อเสนอแนะของแม่บ้านเกษตรกร ในการที่จะพัฒนาแม่บ้านเกษตรกรให้ดีขึ้น พบว่า แม่บ้านเกษตรกรส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย ซึ่งแม่บ้านเกษตรกรมีความต้องการที่จะเข้ารับการฝึกอบรมทางด้านต่างๆ ที่จะช่วยเพิ่มความรู้และเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการเข้าไปฝึกอบรมกิจกรรมเสริมสำหรับแม่บ้านเกษตรกร เพื่อให้เกิดการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และยกฐานะความเป็นอยู่ของแม่บ้านเกษตรกรให้ดีขึ้น

2 งานส่งเสริมการเกษตร ควรได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทั้งตัวแม่บ้านเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง จึงจะได้รับผลสำเร็จตามเป้าหมาย

3 ในการส่งเสริมการเกษตร เกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร หรือกิจกรรมต่างๆของแม่บ้านเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุน ในการประกอบกิจกรรมต่างๆ และช่วยในด้านการตลาดจำหน่ายผลผลิตของแม่บ้านเกษตรกรด้วย

4 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรจะมองเห็นความสำคัญของ เกษตรกรที่เป็นสตรีมากกว่าที่เป็นอยู่ เช่น มีการอบรมให้ความรู้ต่างๆ หรือในการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพื่อให้แม่บ้านได้ทราบถึงหลักและวิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และวัตถุประสงค์ในการทำกิจกรรมกลุ่มเพื่อให้เกิดความสนใจและอยากเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม

5 ทางด้านคณะกรรมการดำเนินงานกิจกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ฝ่ายจัดการควรมีการอบรมและพาไปศึกษางานของกลุ่มอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสบการณ์และควรมีการให้รางวัลตอบแทน หรือการยกย่องเนื่องในโอกาสต่างๆ เพื่อเป็นกำลังใจในการทำงานต่อไป

6 กิจกรรมกลุ่มควรวิเคราะห์ จากความต้องการของแม่บ้านเกษตรกรก่อน ที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมเพื่อจะได้รับความร่วมมือ และเพื่อเป็นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มทางการเกษตรมากขึ้น

7 รัฐบาลควรมีการจัดการเกี่ยวกับปัญหาการขอกู้เงินจากสถาบันการเงิน เพื่อให้การดำเนินการขอกู้เงินของเกษตรกรทำได้รวดเร็วขึ้น รวมทั้งมีมาตรการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมด้านต่างๆของเกษตรกรทำได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อออกฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- กองวิจัยและประเมินผล, กรมการพัฒนาชุมชน. 2524. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่สนับสนุนอุปสรรคต่อการดำเนินงานของกลุ่มสตรี. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการพัฒนาชุมชน.
- . 2529. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร. (อัครสำเนา)
- จำปา สหะกะโร. 2534. การศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรต่อการส่งเสริมการเกษตร อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2533 : ปัญหาพิเศษชั้นปริญญาตรีทางพัฒนาการเกษตร. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- เทพ พงษ์พานิช. 2527. การส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร. สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- พิงพิศ ดุสยพันธ์. 2530. ความรู้ที่ไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์บริษัทเอเซียเพรส จำกัด.
- วิรัชฎ์ คงคะจันทร์. 2524. หลักการส่งเสริมการเกษตร. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย. 2532. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องบทบาทของสตรีไทยในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : ไทสมิตรการพิมพ์.
- สุภาพ พิมพ์ทอง. 2525. ความคิดเห็นของแม่บ้านที่มีต่อโครงการส่งเสริมกิจกรรมแม่บ้านสมาชิกสหกรณ์ ศึกษาเฉพาะหมู่บ้านศรีฐาน อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร. พระนคร : วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโททางพัฒนาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุอาภา ดิสถาพร. 2530. การศึกษาบทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในด้านสังคมและเศรษฐกิจเพื่อการส่งเสริมในท้องที่ 4 หมู่บ้าน ต.ทุ่งกระโจม อ.กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. พระนคร : วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโททางพัฒนาชุมชน, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง บทบาทของแม่บ้านเกษตรกรในอำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
 คำแนะนำ ให้ทำเครื่องหมาย / ลงใน () ที่ตรงกับคำตอบและเติมลงคำลงใน
 ช่องว่าง

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

1. ชื่อ.....นามสกุล.....
2. อายุ.....ปี
3. ผู้ให้สัมภาษณ์เคยเรียนหนังสือหรือไม่
 () เคย () ไม่เคย
 ถ้าเคยเรียนระดับการศึกษาจบ
 () จบ ป.4
 () จบ ป.6
 () จบ ม.3 หรือ ม.ศ.3
 () จบ ม.6
 () จบ อาชีวศึกษา
 () จบ อุดมศึกษา
 () อื่นๆ (ระบุ).....
4. สถานภาพสมรส
 () โสด () แต่งงานอยู่ด้วยกัน
 () หย่าร้าง () แต่งงานแยกกันอยู่
 () อื่นๆ (ระบุ).....
5. จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีทั้งหมด.....คน

6. อาชีพหลักของผู้ให้สัมภาษณ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบัน

- () ทำการเกษตร () รับจ้าง
 () ค้าขาย () รับราชการ
 () อื่นๆ (ระบุ).....

มีรายได้ประมาณ.....บาทต่อปี

7. ผู้ให้สัมภาษณ์มีที่ดินเป็นของตนเองหรือไม่

- () ไม่มี () มี

ในกรณีมีที่ดินเป็นของตนเอง จำนวน.....ไร่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เป็นที่ดินเพื่อการเกษตร (นา, ไร่, สวน, เลี้ยงสัตว์).....ไร่
 () เป็นที่อยู่อาศัย.....ไร่
 () เป็นที่ดินให้เช่า.....ไร่
 () อื่นๆ (ระบุ).....

7.1 ลักษณะการถือครองที่ดิน

- () ที่ดินเป็นของตนเอง () เช่าที่ดินผู้อื่นทั้งหมด
 () เป็นเจ้าของและเช่า () เช่าเป็นบางส่วน
 () อื่นๆ (ระบุ).....

8. ในรอบปีที่ผ่านมาครอบครัวของท่านมีหนี้สินหรือไม่

- () มี () ไม่มี

8.1 ถ้ามี ควรระบุหนี้สินพอประมาณ.....บาท

ตอนที่ 2 บทบาททางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

ของแม่บ้านเกษตรกร

ก. บทบาททางด้านเศรษฐกิจ

1. แม่บ้านมีบทบาทในการทำงานต่อไปนี้ ด้านใดบ้าง

☐ งานเกษตร	☐ ตัดผม
☐ จักสาน	☐ หมอกกลางบ้าน
☐ ค้าขาย	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

2. ในด้านการผลิตทางการปลูกพืช แม่บ้านมีบทบาทในด้านใดบ้าง

☐ การเตรียมดิน	☐ การเพาะปลูก
☐ การดูแลรักษา	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

3. ในด้านการเก็บรักษาผลผลิตจากการเก็บเกี่ยวแม่บ้านมีบทบาทในด้านใดบ้าง

☐ ในเรื่องการขนย้ายจากแปลงเข้าสู่ที่เก็บ
☐ การขนย้ายเพื่อจำหน่าย
☐ การแปรสภาพวัตถุดิบ
☐ อื่นๆ (ระบุ).....

4. ในการเพิ่มผลผลิต แม่บ้านมีบทบาทอย่างไร

☐ ด้านการคัดเลือกพันธุ์	☐ ด้านการปรับปรุงบำรุงดิน
☐ ด้านการจัดหาปุ๋ย	☐ ด้านการเลือกใช้ยาปราบศัตรูพืช
☐ ด้านการจัดหาที่ดิน	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

5. เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ทางการเกษตรแม่บ้านมีส่วนร่วมในการใช้หรือไม่

☐ ไม่ใช่	☐ ใช่ (ระบุ).....

6. ในด้านการเลี้ยงสัตว์ แม่บ้านมีบทบาทในด้านใดบ้าง

☐ คัดเลือกพันธุ์	☐ ดูแลรักษาสัตว์
☐ จัดเตรียมโรงเรือน	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

7. ในการเพิ่มผลผลิตทางการเลี้ยงสัตว์ แม่บ้านมีบทบาทอย่างไร
- () จัดการสุขภาพสัตว์ () คัดเลือกพันธุ์
- () การให้อาหารเสริมแก่สัตว์
- () อื่นๆ (ระบุ).....
8. ในด้านธุรกิจเกษตร แม่บ้านมีบทบาทด้านใดบ้าง
- () การคัดเลือกพันธุ์ () จัดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา
- () หาตลาด () วางแผนการผลิต
- () อื่นๆ (ระบุ).....
9. เกี่ยวกับโภชนาการของบุคคลในครอบครัว แม่บ้านทำอะไรบ้าง
- () การจัดบ้านเรือนให้สะอาด
- () การจัดหาอาหารสำหรับบุคคลในครอบครัว
- () อื่นๆ (ระบุ).....
10. ในด้านการเก็บเงินออมภายในครอบครัว แม่บ้านมีส่วนร่วมอย่างไร
- () เก็บออมเงินเอง
- () นำไปฝากกับแหล่งเงินทุนและธนาคารพาณิชย์เอง
- () อื่นๆ (ระบุ).....
11. ในด้านการขายผลผลิตทางด้านพืชและสัตว์ แม่บ้านมีบทบาทอย่างไร
- () ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง () ขายผลผลิตเอง
- () อื่นๆ (ระบุ).....
12. ในการเพิ่มผลผลิตทางการเลี้ยงสัตว์ แม่บ้านมีบทบาทอย่างไร
- () จัดการสุขภาพสัตว์ () คัดเลือกพันธุ์
- () การให้อาหารเสริมแก่สัตว์
- () อื่นๆ (ระบุ).....

13. แม่บ้านนำผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูป อย่างไรบ้าง

- () การเชื่อม () ดองเค็ม
 () การกวน () ตากแห้ง
 () การแช่แข็ง () อื่นๆ (ระบุ).....

14. ในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ แม่บ้านมีส่วนร่วมในการใช้

อย่างไร และทำอะไรบ้าง ระบุ

- () ไม่มี
 () นำมาตัดแปลงทำประโยชน์ด้านหัตถกรรม เช่น (ระบุ).....
 () ใช้พื้นที่บริเวณบ้านปลูกผักสวนครัว เช่น (ระบุ).....
 () อื่นๆ (ระบุ).....

ข. บทบาททางด้านสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

1. แม่บ้านเป็นสมาชิกของกลุ่มทางการเกษตรหรือไม่

- () ไม่ () เป็น (ระบุ).....

2. แม่บ้านมีบทบาทอย่างไรในกลุ่ม

- () เป็นผู้นำกลุ่ม () เป็นสมาชิก

3. ในรอบปีที่ผ่านมา แม่บ้านร่วมงานกิจกรรมกลุ่มอย่างไรบ้าง ระบุ

1.

2.

4. ในการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมในหมู่บ้าน แม่บ้านให้ความร่วม

มือในการทำกิจกรรมในหมู่บ้านหรือไม่

- () ไม่ให้ความร่วมมือ () ให้ความร่วมมือ

5. การทำกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา แม่บ้านมีส่วนร่วมหรือไม่
- () ไม่
- () มี ระบุ () ทำเป็นประจำ
- () ทำบางครั้งคราว
6. การใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้นำหมู่บ้าน แม่บ้านไปใช้สิทธิหรือไม่
- () ไป
- () ไม่ไป
7. การใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร แม่บ้านไปใช้สิทธิหรือไม่
- () ไป () ไม่ไป
8. ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา แม่บ้านเคยติดต่อพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือไม่ (เกษตรตำบล, เจ้าหน้าที่เคหกิจ)
- () ไม่เคยพบ () เคยพบ
- 8.1 ถ้าเคย กรุณาระบุความถี่ของการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนที่ผ่านมา ก็ครั้งต่อเดือน
1. เกษตรตำบล จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 2. เจ้าหน้าที่เคหกิจเกษตร จำนวน.....ครั้งต่อเดือน
 3. อื่นๆ (ระบุ).....
9. แม่บ้านเคยเข้ารับการฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล, เจ้าหน้าที่เคหกิจ) ในช่วงระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมาบ้างหรือไม่
- () เคย () ไม่เคย
- 9.1 ถ้าเคย เรื่องที่ท่านได้เข้ารับการฝึกอบรม มีเรื่องอะไรบ้าง
- () อาหารและโภชนาการ () การแปรรูปอาหาร
- () ทักษะการ () อื่นๆ (ระบุ).....

10. ท่านได้รับข่าวสารทางการเกษตรจากแหล่งใดบ้าง ดังต่อไปนี้ (กรุณา-
ระบุจำนวนครั้งต่อเดือน)

- () รายการทีวีทางการเกษตร.....ครั้งต่อเดือน
- () รายการวิทยุทางการเกษตร.....ครั้งต่อเดือน
- () นสพ./บทความทางการเกษตร.....ครั้งต่อเดือน
- () นิตยสาร/แผ่นพับ/โปสเตอร์ทางการเกษตร.....ครั้งต่อเดือน
- () เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล.....ครั้งต่อเดือน
- () เจ้าหน้าที่เคหกิจการเกษตรประจำตำบล.....ครั้งต่อเดือน
- () อื่นๆ (ระบุ).....

ค. บทบาทด้านการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ

ในรอบปีที่ผ่านมาครอบครัวของท่านมีกิจกรรมต่อไปนี้ ประเภทใดบ้าง
และในแต่ละประเภทของกิจกรรม ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือไม่

ประเภทของกิจกรรม	ประเภทของการตัดสินใจ	
	มีส่วนร่วม	ไม่มีส่วนร่วม
1. วางแผนการผลิต
2. เลือกใช้พันธุ์พืช
3. คัดเลือก/ซื้อพันธุ์สัตว์
4. การเลือกใช้อุปกรณ์
5. เลือกใช้ยาปราบศัตรูพืช
6. การขายผลผลิต
7. การตลาดจำหน่าย ผลผลิต
8. การจัดซื้ออุปกรณ์และ เครื่องใช้ทางการเกษตร
9. การขอกู้เงิน
10. จ้างแรงงานเพื่อการ เกษตร
11. การศึกษาของบุตร
12. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน
13. อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 3 ด้านปัญหาและอุปสรรคของแม่บ้านเกษตรกร

1. ปัญหาเกี่ยวกับสมาชิกภายในกลุ่ม มีอะไรบ้าง

- () สมาชิกขาดคุณสมบัติตามข้อบังคับ
- () สมาชิกขาดความภักดีต่อกลุ่ม
- () สมาชิกไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมกลุ่ม
- () สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่ม
- () ไม่มีปัญหา

2. ปัญหาเกี่ยวกับคณะกรรมการดำเนินงานภายในกลุ่มมีปัญหาด้านใดบ้าง

- () คณะกรรมการไม่อุทิศเวลาเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม
- () คณะกรรมการไม่เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สมาชิก
- () คณะกรรมการมีพฤติกรรมทุจริต
- () คณะกรรมการขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน
- () ไม่มีปัญหา

3. ปัญหาเกี่ยวกับเงินทุน มีปัญหาอะไรบ้าง

- () หาแหล่งเงินกู้ไม่ได้
- () สมาชิกกู้แล้วไม่คืนตามกำหนด
- () กู้เงินดอกเบี้ยสูง
- () ไม่มีปัญหา

4. ในด้านเกี่ยวกับการจัดการภายในกลุ่มมีปัญหาหรือไม่

- () ไม่มี
- () มี ระบุ () การปฏิบัติงานต่อประสิทธิภาพ
- () ฝ่ายจัดการมีการทุจริต
- () ฝ่ายจัดการขาดความรู้ในเรื่องคุณภาพผลผลิต
- () อื่นๆ (ระบุ)

5. ในการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ท่านมีปัญหอะไรบ้าง

- () ไม่มีเวลาเข้าร่วม
- () ไม่สนใจ
- () เข้าร่วมกลุ่มแล้ว เพื่อนร่วมกลุ่มไม่ยอมรับ
- () ไม่มีปัญหา

6. เมื่อกลุ่มมีปัญหาเกิดขึ้น ส่วนมากจะทำอย่างไร

- () สมาชิกร่วมกันคิดแก้ปัญหา
- () ผู้นำกลุ่มแก้ปัญหาเพียงลำพัง
- () ไม่มีการแก้ป้ล่อดตามสถานการณ์
- () อื่นๆ (ระบุ).....

7. ปัญหาด้านอื่นๆ (ถ้ามี) ระบุ.....

8. ท่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไรต่อการที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนากลุ่มแม่บ้านให้ดีขึ้น

.....

.....

.....

.....

